

VIERA ŠVENKOVÁ

HORY

na dosah

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Viera Švenková

HORY na dosah

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Copyright © Viera Švenková 2014
Cover art © Anna Chovanová 2014
Graphic design © Anna Chovanová 2014
© Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, spol. s r. o.,
Bratislava
<http://www.vsss.sk>, e-mail: vsss@stonline.sk

Kniha vznikla vďaka štipendiu
Literárneho fondu Slovenskej republiky

VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV
spol. s r. o.

Viera Švenková: Hory na dosah
Jazyková redaktorka Ingrid Skalická
Obálka Anna Chovanová
Sadzba Anna Chovanová
Tlač PM Turany
Prvé vydanie
Printed in Slovakia

ISBN 978-80-8061-767-7

KORY na dosah

Aká úľava, koniec dňa, všetko zo seba zhodiť, vybehnúť na vzduch, zhlboka sa nadýchnuť. Kroky v parku sprevádza príjemný šelest suchého lístia, hlava spriada plány – treba si užiť teplú jeseň, vyjsť si cez voľné dni do hôr...

Ticho pretne vresk, chlapčenský pokrik s výhražným podtónom. Talian! Talian! Dana vbehne medzi bojovo naladených chlapcov, schytí dvoch najväčších, Marka a Tóna, poďte, pomôžete mi odniesť knihy, vytrhne ich z hlúčika sklamaných dotieravcov, každému vloží do rúk plastovú tašku, ste predsa gavalieri, pomôžete pani učiteľke odniesť ťažké knihy, však?

Na druhý deň sa v tmavých Markových očiach zjaví úsmevček, ktorý naznačuje sympatiu. Učiteľka si ho všíma! Spolužiaci sú beťári, postavia sa viacerí proti jednému, je to neférové, toto chlapča treba pred nimi chrániť, uvedomuje si Dana. Najlepšie bude, ak ho po vyučovaní pod nejakou zámienkou chvíľu zdrží.

Ešte to poriadne nedomyslela, keď sa v škole ukázal Markov otec.

– Chcem vás poprosiť, pani učiteľka, či by ste chlapca nedoučovali. Predsa len žije v cudzom prostredí... Rád zaplatím!

– Neviem dobre po taliansky, – vyhrkla.

– Po taliansky netreba, – smial sa. Úsmev podobný Markovmu, akoby trocha detský.

Jasné, že nie, zahanbila sa. Nie sme v Taliansku. Pozrela na muža, ktorý sa na ňu usmieval, kdeže detsky, to nie

je vhodné prirovnanie pri takom mužnom zjave, a bez váhania súhlasila.

– Syn si vás obľúbil, – lichotil jej muž.

– Je šikovný, – uznala. – Už hovorí dobre po slovensky, no školská terminológia – to je niekedy problém, – robila z toho vedu.

– Naučí sa. Nema problema, – zľahčujúco hodil rukou otec.

S Markom skutočne neboli problémy. Nestážoval sa, že musí sedieť v triede, kým spolužiaci vymetajú parky. Na svojho otca bol nesmierne hrdý. Papa bol slávny futbalista! Prirodzene, aj Marko bude hrať futbal, keď vyrastie. Preto ho papa berie do hôr, chodia na túry, pochoduje, pláva, cvičí... Chlap musí mať svaly. Je to dôležité, musí sa vedieť ubrániť – aj proti presile.

Už pochopil, že pre niektorých spolužiakov bude vždy len Talian, hoci hanlivý význam slova mu unikal.

Dana si uvedomovala, že chlapcovi venuje zvýšenú pozornosť. Veď nie je v triede sám!

– Potrebujem slnečné počasie, – tvrdila kolegyni, aby ju vytiahla do hôr.

– Potrebuješ chlapa. Komu osoží taký mníšsky život? – uťahovala si z nej Oľga. – Lenže dnes si urobíš známosť skôr v krčme ako v lese.

Na veľkú túru nemali náladu, zmohli sa iba na hodinovú prechádzku okolo plesa. Slnečné lúče iskrili nad hladinou, od vekov priezračnou, teraz odporne zelenou, pokrytou riasami, všadeprítomnou špinou, na ktorú zakapáva svet.

– Kdesi som čítala, že akési vesmírne častice sa po dopade na zem zdržujú nad hladinou vôd. Treba zhlboka dýchať, nasajeme vesmírnu energiu, – vtipkovala Oľga.

– Isteže, potrebujem energiu, – súhlasila Dana. – Už ma bolia nohy.

Sadli si na lavičku a uvažovali, do ktorej reštaurácie zapadnúť.

– Všetky pizzerie v širom okolí patria Talianovi, – vysvetľovala Oľga. – Kedysi patrili jeho bratovi, ale ten zahynul pri havárii. Taliani obľubujú rýchle autá, jazdia ako blázni.

– Niečo som o tom počula, – rozpamätúvala sa Dana. – Hory zavše ukážu svoju silu...

– Zmeňme tému, – bodro sa zdvihla Oľga. – Čo povieš, zájdeme na pizzu?

Vtom na chodník vybehol Marko a za ním sa dlhými krokmi blížil jeho otec.

– Salut, pani učiteľka!

– My o čertovi a čert za humnami, – hundrala Oľga. Dana sa zdvihla a podišla k chlapcovi.

– Kde ste boli?

– Na výlete. Pri vodopáde! – nadchýnal sa Marko. – Volá sa Skok, voda skáče z veľkej výšky!

Schádzali k parkovisku, chodník plný turistov klesal k druhému, menšiemu jazeru.

Markov otec zastal na mostíku nad horskou bystrinou a oprel sa o zábradlie. – To je paráda, čo? Len tak stáť a hľadiť do vody. Ozajstný pôžitok! Voda je bohatstvo. U nás na Sicílii je vzácna.

Pozval ich do neďalekej pizzerie, vysvitlo, že ide o časť dedičstva po bratovi. Bavili sa o Sicílii, Dana, milovníčka Talianska, ostrov dobre pozná. Cítiť tam blízkosť Afriky, tvrdila. Vietor doveje horúci púštny piesok, ten je všade, pokryje trávnik, trávička ledva zápasí o život. A odveje úrodnú zem, odhalí skalnatý podklad.

– Ako tu u nás, – pridala sa Oľga. – K tomu to speje! Z času na čas zaúraduje víchrica, láme stromy ako zápalky. Ostali nám holé skaly. Ledva sa po nich plazí koso-drevina.

– Tešme sa, že sú ešte holé, – uzemnil ich Markov otec. – Že na nich zatiaľ nestoja napríklad slnečné panely... Podnikavci rýchlo zistia, s akou obrovskou silou sa slnko

opiera o skalné steny! To je čistá energia, len ju využiť! – rozčuľoval sa.

Nedovolil im platiť, ste mojimi hosťami, bolo mi cťou! Gavalier sa nezaprel, ponúkol sa, že ich odvezie domov, našťastie Oľga sa ešte nechcelo, vďaka, netreba, ešte sa prejdeme, nadýchame sa čerstvého vzduchu...

Cez prestávky nemali inú tému ako klebetiť o Talianovi. Je to fešák! Aj jeho brat bol fešák, prišiel si zalyžovať – a už tu ostal. Vraj ho tu drží krásna príroda a najmä krásne ženy! Keď zbalil Beátku, rozhodol sa, že sa tu usadí. Založil prvú pizzeriu. Obchod mu išiel, nebyť tragickej auto-nehody... Michele sem prišiel po bratovej smrti zachraňovať biznis. Je to kus chlapa! Bývalý futbalista, hrával za chorvátske kluby, chodil do prímorských letovísk za babami, slušne láme reči, dá sa s ním dohovoriť. Napokon, ty vieš po taliansky, uvedomila si Oľga, ty sa s ním dohovoriš bez problémov.

Nuž hej, dohovorila by som sa, uvedomí si Dana, keby sa dojmy, ktoré som si doniesla z pobytov v Taliansku, dali vyjadriť slovami. Morské zálivy, mestá plné antic-kých pamiatok, prastaré mosty, chrámy, víťazné oblúky, sochy... Chladivé vlny mora a nad Etnou ohnivý mrak... Horúci púštny piesok na terase bungalova, na sušiacej sa bielizni, v záhyboch tela, v podráždených očiach, pocho-vávajúci kvety na suchých záhonoch, paradajky a vinič vo vysokých korýtkach, ktoré chránia vzácnu pôdu, zem je vysušená vetrom na kosť, samá skala, vychudnuté po-tulné psy, bieda, rodisko mafie. A rodisko nádherných, ušľachtilých ľudí, akoby potomkov gréckych hrdinov, pobudol tam Platón, Archimédes, ktorý možno objavil zákon o kvapaline, o vode, práve v Syrakúzach... Taký je Michele, skvelý, starostlivý otec, denne vozí syna na fut-balový tréning, berie ho do hôr, ťahá ho do výšok. Každá túra je náročná, treba byť v strehu. Na najvyššie vrchy vedú kľukaté cesty, utrúsi v rozhovore, na skalnatom

chodníku sa najviac šmýka, smeje sa, a Táňa za tým vidí prejav po predkoch zdedenej múdrosti, životnú skúsenosť, ktorú obdivuje.

Poteší ju, keď ju Michele pozve, v nedeľu sa chystáme na malý výlet, nie veľmi náročný, k blízkeму vodopádu, pôjdete s nami?

Nemohla odmietnuť.

Marko sa nevie od vody odtrhnúť, akoby v sebe nosil úctu k vzácnemu živlu, ktorý na otcovom rodnom ostrove tak chýbal. Aj Michele vyjadruje svoj dojem obdivnými slovami, voda vo večnom pohybe, zrak sa nikdy neunaví! Jazerá, rieky, moria! Kde sú tie časy, keď sme rovno zo školy bežali na pláž, odhodili aktovky a šaty, a už sme boli v mori!

Dana je nesvoja, spomienky na detstvo, je to priveľmi osobné, nebude sa zdôverovať, ako sa učila plávať, máčala sa v studenom potoku, až kým jej nezmodrali pery, nestuhli prsty, nezbledli ako nebožtíkovi, otec jej vysvetľoval, je to preto, lebo v chlade sa všetka krv nahrnie k srdcu, telo chráni dôležitý orgán, chlad, to je tá správna posila imunity, kto sa nebojí studenej vody, ten tak ľahko neochorie! Držala sa Markovej ruky, uvedomovala si, že okoloidúci ich vnímajú ako rodinu, áno, taká rodina je výplod jej snov, predstava ju tak ochromuje, že kráča mlčky, len kedy-tedy utrúsi slovo, aby Markov otec cítil, že má poslucháča. Mala pozvať Oľgu, všetko by bolo inak! V tejto chvíli tu chýba Oľgin humor, dokonca i jej večné frflanie! Isteže, vodopád je krásny, nenadarmo ho v poézii prirovnávajú k organu, prúdy vody ako píšťaly, hrá na nich slnko, kvapky striebristo vzplanú, zaiskria v povetří, mihotavá, premenlivá, pomíňajúca sa krása, taký rýchly pohyb, až sa človeku krúti hlava.

Večer si dohovára, nie že sa zaľúbiš, boli to len pekné chvíle, príjemné zážitky, ľudia by si také dary mohli dávať častejšie. Nejako zle žijem, v hlave nosím iba povinnosti,

malichernosti. Michele má pravdu, akým pôžitkom je jednoducho hľadiť do bystrej vody, dotýkať sa stromov, niečo im dať a niečo od nich prijímať, vysielajú nejakú energiu?, tešiť sa z prítomnosti milého človeka... V triede ju očarujú Markove výmysly, jeho čierne figliarske oči, ty beťár, ty beťár! Čo je to beťár? Ťažko vysvetliť. Zbojník? Mafián? Vlasy čierne, až hrajú domodra, úsmevček s pocitom prevahy, túto učiteľku som si omotal okolo prsta, je to, pravdaže, nepedagogické, ale... Bože, aké zvodné by bolo podľahnúť vášni, aká nenormálnosť, šialenstvo... V okolí niet súceho chlapa, lepím sa na prvého, čo je trocha k svetu! Treba si to zakázať! Spamätaj sa! City do toho nepleť, vášeň je vždy závislosť!

– Chlapec trávi veľa času v škole, lepšie by bolo, keby ste ho doučovali u nás doma, – navrhol Michele.

Súhlasila. Usadili sa za oválnym stolom, ktorý zaberal pol obývačky. Pre Talianov je možno veľký stôl symbolom rodiny. Malý pracovný stolík v Markovej izbe je zaprataný počítačmi, prístrojmi, elektronickými hrami. Na jedálenskom stole v obývačke sa dajú pohodlne rozložiť knihy, výkresy. Marko, nakresli trojuholník, štvorec, kruh. A čo je guľa? Guľa je lopta, balón, odbije ju pohoťovo. Správne.

V kúte miestnosti je zopár rozličných lôpt. Okrem stola tu niet nijakého nábytku. Pozdĺž stien stoja prístroje na posilňovanie, rozličné trenažéry, izba vyzerá ako telocvična, hotová mučiareň. Tu sa vyrába dokonalá postava, smiala sa v duchu. Preto Michele nemá na tele ani gram tuku. To sú chlapi.

V tmavšom kúte veľkej miestnosti je vstavaná kuchynská linka. Nad pracovnou plochou visia rozličné pomôcky, naberačky, obracačky, zlovestne sa leskne súprava nožov. Pravdaže, chlapi.

K tým nožom sa Dana v mysli často vracia. Nôž bol kedysi útočná zbraň, ženy ho ani nesmeli vziať do rúk. Až

po ktorejsei revolúcii sa presadil stolový príbor, nôž sa ocitol na jedálenskom stole.

Lyžička, vidlička, nôž, bežné slová Marko ovláda. Spolu tvoria príbor. Príbor, opakuje chlapec, zošúverí čielko, odhrnie kučery. Nemohla by učiť, keby nemala deti rada, keby každé z nich nepovažovala za zázrak prírody.

Jedného dňa prišiel Michele v badateľne zlej nálade.

– Čo sa vám stalo? – spýtala sa.

– Ale, nič, – hodil rukou. – Vždy to samo. To samo! – opakoval v balkánskom štýle. – Byrokracia, papiere, dane. A podvody. Je to smutné, keď vlastný zamestnanec nie je kolegiálny, keď podvádza.

Podvody, jasné. To slovo počuť často. V televíznych správach, na pracovisku, na ulici. Mala by ho naučiť aj Marka, ktorý už odkladá papiere zo stola.

– Človek je odkázaný na iných, – šomre skôr pre seba Michele. – Musíš sa na nich spoľahnúť. Sám môžeš ísť akurát tak do lesa.

Na málovravného chlapa priveľa nervozitou poznačených slov, uvedomuje si Dana.

– Do lesa. Jasné. Do hája. Do hája zeleného, – chce muža podporiť, naznačiť, že sa na to treba vykašľať.

– Ostaňte na večeru, – pozve ju nečakane. – Máme špagety. Nebojte sa, som dobrý kuchár!

Marko odnesie knihy do svojej izby, ostanú sami.

– Syn vás má rád, – uznanlivo povie Michele. – Mohli by ste u nás ostať navždy, – žmurkne, akože trocha žartuje, trocha hovorí vážne.

– Nemôžem, – povie rázne Dana.

– Ostaňte aspoň na večeru. Naozaj dobre varím...

Dana upiera pohľad na súpravu nožov, akoby od nich čosi záviselo. – Nejde to. Skutočne. Mám... iné povinnosti...

Michele iba mlčky prikývne. Jasné, povinnosti. Dobe-

ne Marko, otec ho chytí okolo pliec, spolu ju odprevadia k domovej bráne.

Chlapec už nepotrebuje doučovanie, v škole sa cíti ako doma. Dobré sa učí, všeličo pochytí dokonca skôr ako iné deti. Otec žije len preňho, dôsledne ho vedie – šport, turistika, príroda, veľa rozhovorov, spomienky na Taliansko, slnečnú krajinu pri mori, ktorú nosia v srdci – a Marko si pri tých slovách skutočne siahne na hrud', na srdce.

– Ten chlap na teba berie, – dotiera Oľga, keď zájdu do cukrárne na kávičku. – Všetci o tom klebetia. Veď vieš, nemáme inú zábavu, len klebetiť...

– A vysedávať pri televízore! – Mala by sa tešiť, že muž, ktorý imponuje všetkým ženám navôkol, venuje pozornosť práve jej. – Hnusná hmla! – zahovára.

– Pravá podhorská. V takej hmle havaroval ten mladý... Nezvládol poľadovicu a skončil v rokline. Hory sú kruté, sfúknu človeka ako zápalku.

– Všetci potrebujeme slnečné počasie, – trvá na svojom Dana.

Vyjdú do stemneného podvečera, za hmlistým závesom na obzore prebleskujú trasľavé hviezdy, vzápätí ich pohltí dážď zmiešaný so snehom.

Prepásla som príležitosť, uvedomuje si Dana, keď postáva pri okne zdobenom mrazivými kvetmi. Zaskočilo ju to. Zvyčajne ženy pozývajú mužov na večeru, teraz to bolo naopak. Čo už. Ten chlap je pre mňa priveľmi dokonalý. Urastená postava, bývalý futbalista, športovec. Na tele nemá ani štipku tuku, kým ja večne bojujem s tukovými vankúšmi. A talianska kuchyňa, ktorá vyžaduje svetové majstrovstvo! V živote by som to nezvládla, čoskoro by som prepadla komplexom. Partnerstvo s cudzincom chce odvahy.

Za sklom šľahá mokrý sneh. V zlom počasí ľudia sedia doma, ulica je pustá, len tu a tam sa mihne schúlená postava so psom. Dana si oblečie vetrovku s kapucňou, vyjde von,

hľadá cieľ, za ktorým by sa mala vydať. Keby bol nablízku hlboký les, kde lesné ticho ruší len vietor, ktorý prefúka človeka na kosť. Tam môže byť sama so sebou.

Zamieri k vysvietenému obchodu. Na námestí sa obzrie, akoby hľadala hory, ktoré mala celé detstvo na dosah. Teraz ich zacláňa hmla križovaná poletujúcim snehom.

V obchode stretne Beátku, bývalú partnerku Micheleho brata. Pochvaľuje si pestrý výber talianskych potravín, aha, tradičné cestoviny z tvrdej pšenice, stredomorská omáčka, panenský olivový olej, ešte aj parmská šunka! A ten výber značkových syrov! Len či sú čerstvé? V našom obchode dostaneš všetko, čo treba na pravé talianske špagety! Je zlé počasie, švagor sa doma nudí, skočím k nim a pripravím večeru, zdôveruje sa mladá žena.

Tak to má byť, hovorí si Dana, to je tá správna voľba. Neraz si všimla, ako sa Beátka pri náhodnom stretnutí láskavo prihovára Markovi. Napokon, je to synovec jej bývalého partnera, možno sa naňho aj podobá. Vlastne je až nepochopiteľné, že sa s Micheleom nedali dokopy už dávno. Možno chceli dodržať predpísaný čas smútku. Ja som sa v ich blízkosti ocitla len náhodou. Celé to bol iba pohľad cez rozprávkovú zasríenenú zimnú sklo.

– Končíme s doučovaním, – s ťažkým srdcom oznámila Markovi, dávno si všimla, ako obratne uhýba kamarátom, keď naňho zo zvyku volajú „Talian, Talian“, hoci slová už stratili výhražný podtón. – Už ti to ide, si dobrý.

– Niekedy sa pomýlim. Teta Beáta ma musí často opravovať, – prezradí chlapča.

– Teta Beáta?

– Áno, už u nás býva! – vravel chlapec natešene.

– To je dobre, to je dobre, – uznanlivo schvaľuje Dana.

Doma má stôl zaprataný učebnicami taliančiny. Zhrnie ich do škatule a odloží na spodok knižnice. Ide dlhá zima, treba sa venovať zanedbanej angličtine.